

(א) [נע' מוס' לעיל ו. ד"ה שבעה, (ב) [נע' מוס' וגי' רי"ף ור"ש רבה בר רב הונא, (ג) לעיל מ"ט, (ד) [עין לעמוד הקודם], (ה) [נע"ף: כדן, (ו) [ניטין סט: א, (ז) [למנן פי: א]

תורה אור השלם

1 בי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או נשבה אין ראיה שבעת ימי ה' תהיה בין שניהם אם לא שילח ידו במלאכת רעהו וְלֹקַח בעליו ולא ישלם: שמות כב ט ז
2 למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמור: משלי כ ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדרו וכו' על תפיו ונתן שני דבין: (ב) ר"ה עד שלם וכו' אין כהם, נ"ב תמה דכפ' הוכח דף מט מנזרח דיש דבניס משום ממוסי אמנה:

גליון הש"ס

גמ' בשלם פלגא. עין כ"ב דף סב ע"ב מוס' ד"ה איתמר:

הגהות הגר"א

[א] גמ' זיל אייתי ראיא. נ"ב גי' הרי"ף ור"ש ר' דלא פשעתי בה וע' במלחמות:

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פג.

עין משפט
נר מצוה

צו א מיי פ"ג מהל' שפירות הל' ב ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פט טו"שע ח"מ ס' דש סעי' א:

ב [מיי' פ"ו מהל' גאלה הל'ג טו"שע ח"מ ס' קפו סעי' א]:

צו ג מיי פ"ג מהל' שפירות הלכה א סמג שס טו"שע ח"מ ס' דש סעי' א וכו' רלד סעי' בן ופי' ש"ה ס"א:

צד ד ד ה ו מיי פ"ב מהל' שלוחין וזמפין הל' ט סמג עשין אל טו"שע ח"מ ס' קפו סעי' ב:

צט ז מיי פ"ג מהל' שפירות הל' ב סמג עשין פט טו"שע ח"מ ס' דש סעי' ב:

א ח מיי פ"ט מהל' שפירות הל' א סמג עשין פט טו"שע ח"מ ס' שלם סעי' א:

ב ט מיי שס טו"שע שס סעי' ב:
ג י מיי שס טו"שע שס סעי' א:

לעני רש"י
גב"ל א. קלשון (בכרמיה).

מוסף רש"י
צא ואמור להם כו', שניה חת בני לחור במתאו עד שלם יתחילו הנלאכה ולפסוק להם מזונות קלים (לעיל טס.).

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבעה במקום שזני אדם רגילין להלך אל"כ מציא עדים: היאך דאיכא ראיא. במקום שעדים מצויין: נייסי ראיא. ולא יפטר בשבעה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלכך שומר שזני נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' חייה בר אבה וכו' ולא גרסינן אלף. ומילתא דכפי נפשיה מתוך הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר מבזר וכו' ור' חייה בר אבה פליג אדר' אלעזר ואמר להיפטר בה ולקמיה מפרש חכמים. להיפטר בה פשע: שאם אי אסא. מצי משתבע הא פשע: שאם אי אסא. פטורו מן המשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ותשבר: היכי משתבע. לרבי חייה בר אבה אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: ואסא רבי יהודה. לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלף אלא קרוי לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואצידה ותקנת חכמים אין כלן אלף האזי כי דיניה והאזי כי דיניה: (ז) אין גמרא כרבי מאיר. דשניהן פטורין בשבעה שמעמי אף אני ומיהו תמיה אני דבשלמא שומר חנם משתבע ללא פשע דאנא בעלמא כר' יהודה שצירא לך דנתקל לאו פושע הוא ולא אנוס אלף שומר שזני כו':

השובר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי' ר"י נששכנן סתמא ואמר להם אחר שהשכינן כבר להשכים ולהעריב אבל אם התנה מעיקרא הכל לפי מתאו: פועל

ואפילו במקום מדרון נמי התינה היכא דליכא ראייה אבל היכא דאיכא ראייה ניתר ראייה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (ה) הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ור' חייה בר אבה א"ר יוחנן שבעה זו תקנת חכמים היא שאם אי

אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית למקום היכי משתבע אמר רבא שבעה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למימר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למימר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמר משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינה במקום מדרון שלא במקום מדרון מו מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינה היכא דליכא ראייה היכא דאיכא ראייה ניתר ראייה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראייה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיהי בה אינשי זיל אייתי ראייה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה ג' ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אול זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראייה דמעיקרא כי מובנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי יוסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייה בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר ג' נשלם פלגא מאי מעמא נפיש לחד וזוטר לתרי קרוב לאונס וקרוב לפשיעה בדיגלא משלם כולה רבה בר בר ז' חנן תברו ליה הגהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין ז' למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין ז' ארחות צדיקים תשמור:

הדרן עלך השובר את האומנין

השובר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב ימקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן ימקום שנהגו לזון זיון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה מעשה בר' יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתך לא יצאת ידי חובתך עמיהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: גמ' פשיטא לא צריכא דטפא להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעברינן לך עבדתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל

ולא יפטר בשבעה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלכך שומר שזני נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' חייה בר אבה וכו' ולא גרסינן אלף. ומילתא דכפי נפשיה מתוך הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר בנתקל ואמר ר' אלעזר מבזר וכו' ור' חייה בר אבה פליג אדר' אלעזר ואמר להיפטר בה ולקמיה מפרש חכמים. להיפטר בה פשע: שאם אי אסא. מצי משתבע הא פשע: שאם אי אסא. פטורו מן המשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ותשבר: היכי משתבע. לרבי חייה בר אבה אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: ואסא רבי יהודה. לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלף אלא קרוי לאונס ולפשיעה ודמי לגניבה ואצידה ותקנת חכמים אין כלן אלף האזי כי דיניה והאזי כי דיניה: (ז) אין גמרא כרבי מאיר. דשניהן פטורין בשבעה שמעמי אף אני ומיהו תמיה אני דבשלמא שומר חנם משתבע ללא פשע דאנא בעלמא כר' יהודה שצירא לך דנתקל לאו פושע הוא ולא אנוס אלף שומר שזני כו':

הדרן עלך השובר את האומנין השובר את הפועלים. אינו יכול לכופן בגמרא פריך פשיטא: מתיקה. ליפתן: נשעמו. צעת מלכותו דמלך והדיוט הוה: שם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא: עד שלא הסחילו במלאכה. דאין כלן אלף דברים ודברים אין בהם (י) משום ממוסרי אמנה דאילו משהתמילו לא תוכל לחזור: גמ' דטפא. הוסיף על שכן משאר פועלין: